
Toetsbeleid

Goedgekeurd door de locatieraad op 22 juni 2023

Tabor College
Werenfridus

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Inleiding	4
Onderwijsvisie	5
Waarom toetsen we?	6
Onze uitgangspunten	7
Uitgangspunten in de praktijk	7
Vorbereiding van toetsen	8
Uitvoering van de toetsen	8
<i>PTA en toetsen</i>	9
<i>Toetsomstandigheden</i>	9
<i>Inhaalregeling</i>	9
Evaluatie van de resultaten	
<i>Herkansingsregeling</i>	10
<i>Kwaliteitseisen aan toetsen</i>	10
<i>Rapportage, bevordering en determinatie</i>	11
Bijlage 1: Afspraken tijdens de toetsweek - organisatie en regels	12
Bijlage 2: Voorbeeld toetsplan	13
Bijlage 3: Mogelijke toets- en werkvormen	13
Bijlage 4: Begrippenkader	15
Bijlage 5: Feedback	20

Aanleiding

Goede toetsen geven ons informatie over het effect van ons onderwijs. Met die informatie kunnen we onze leerlingen steeds een stap verder helpen.

We zien dat veel leerlingen pas in beweging komen als een cijfertoets aanstaande is. Ook is het aantal toetsen in bepaalde periodes hoog. Daardoor is er veel stress rond die periodes: dan moet het immers allemaal gebeuren. Succes hangt af van welke cijfers er worden gehaald. De nadruk ligt op de prestatie aan het eind, in plaats van op het leren tijdens het hele proces. Dit heeft als gevolg dat er rondom toetsen veel stress is, leerlingen niet efficiënt en alleen voor de korte termijn leren. Dat moet anders.

In 2018 is onderzocht door de onafhankelijke Commissie Kwaliteit Schoolexaminering hoe het gesteld is met de kwaliteit van de schoolexaminering. De deugdelijkheid bleek onvoldoende gegarandeerd en er zijn aanbevelingen gedaan voor betere kwaliteitsborging. De eerste actielijn, het ontwikkelen van een visie op toetsing en examinering, vormt de basis.

In dit document komt als eerst aan bod wie we zijn als school. Daarna wordt de vraag beantwoord waarom we willen toetsen. Vervolgens worden onze uitgangspunten van toetsing beschreven en tot slot welke afspraken we hebben over toetsen.

De afspraken in dit toetsbeleid zijn bindend. We willen schoolbreed een helder eenduidig beleid voeren rondom toetsing. Tegelijkertijd realiseren we ons dat er tijd nodig is om alle afspraken ook praktisch uitvoerbaar te maken. En ook dat het beleid niet voor een aantal jaar vast staat. Waar nodig zullen er aanpassingen worden gedaan.

Dit toetsbeleid is geldig voor de leerlingen uit de niet-examenklassen. Voor de examenklassen en voor de tentamens van de 4^e klassen en 5-vwo geldt het PTA waarbij de visie op examinering wordt beschreven.

In bijlage 4 staat het begrippenkader. Elke 1^e keer dat een begrip uit het kader gebruikt wordt, is dit begrip aangegeven met een *.

Ons streven is geweest een zo inclusief mogelijke tekst te schrijven. Overal waar toch hij 'staat', bedoelen we alle mensen.

Inleiding

Op Werenfridus staan we voor onderwijs van hoge kwaliteit. Toetsing zien we als middel om de voortgang van het leerproces te meten en te stimuleren. Toetsing wordt in dit toetsbeleid* gezien in de breedste zin van het woord: elke vorm van meten is een toets. Een toets kan summatief* of formatief* zijn. Summatieve toetsen zijn toetsen aan het einde van het leertraject. De beoordeling van deze toetsen heeft consequenties voor het rapport, de bevordering of een diploma. Formatieve handelingen zijn meetmomenten in het leertraject die informatie ophalen over de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en inzichten van leerlingen. Bij formatief handelen komt er altijd een vervolgactie.

De **visie op toetsing** komt logischerwijs voort uit onze onderwijsvisie (zie pagina 5).

Het doel is dat docenten en leerlingen op vakniveau kunnen onderzoeken of leerlingen de benodigde kennis, vaardigheden en inzicht beheersen.

Het toetsbeleid is geldend voor alle leerlingen op school, met uitzondering van leerlingen die een traject op maat volgen.

Op onze school wordt hard gewerkt aan goed onderwijs. Goede en betrouwbare toetsing is daar een belangrijk onderdeel van. Toetsing is immers de schakel tussen onderwijzen en leren: met toetsing stellen we vast of de leerlingen hebben geleerd wat in het onderwijs werd behandeld. Tegelijkertijd lijken we soms verschillende beelden te hebben met betrekking tot het onderwerp toetsing. Ook in de uitvoering zien we grote verschillen, zowel in het aantal toetsen als op de manier waarop toetsing wordt vormgegeven én wordt ingezet in het onderwijs. Daarom hebben we behoefte aan een breed gedragen en voor iedereen heldere visie op toetsing. Dit toetsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Naast het toetsbeleid is er een PTA (programma van toetsing en afname, gericht op schoolexamens en centraal eindexamen). Het PTA is leidend voor de (voor-) examenklassen. Het toetsbeleid en examenreglement zijn op elkaar afgestemd. Mocht dat niet zo zijn, dan gaat het examenreglement voor.

Voor toetsing zijn algemene toetsdoelen geformuleerd. Voor situaties en vraagstukken waar geen afspraken voor zijn gedefinieerd in dit toetsbeleid*, gelden twee uitgangspunten:

1. De vakgroep bepaalt in dit soort situaties de handswijze, in lijn met de rode draad van de toetsvisie.
2. Maatwerk blijft mogelijk in bijzondere situaties, mits in overleg met de vakgroep en de teamleiders, en in lijn met de visie op toetsing.

Onderwijsvisie

Op Werenfridus helpen wij onze leerlingen om zich te ontwikkelen tot zelfbewuste, sociaal bewuste en wereldwijze mensen.

Zelfbewust

Iedere leerling krijgt op Werenfridus het vertrouwen en de ruimte zelfstandig te worden, waarbij levenslang leren voorop staat. Een leerling vertrouwen geven betekent dat hij de ruimte krijgt om zelf keuzes te maken en verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen leerproces. De basis is dat een leerling zijn afspraken nakomt en dat hij de gestelde leerdoelen behaalt door actief mee te doen. Hierbij mogen fouten worden gemaakt. Door hierop te reflecteren wordt de leerling zich bewuster van zijn handelen, waardoor hij van zijn fouten kan leren. Uiteraard wordt de leerling hierin begeleid door docenten en mentor/coach. Op die manier word je de beste versie van jezelf en ben je goed voorbereid op de volgende stap in je leven. Zo helpen wij onze leerlingen om zich te ontwikkelen tot zelfbewuste mensen.

Sociaal bewust

Als open katholieke scholengemeenschap bieden wij onderwijs aan vanuit de overtuiging dat elke leerling er mag zijn en welkom is op Werenfridus. Hier mogen we zijn zoals we zijn en kennen we elkaar. Op Werenfridus denken we, zowel on- als offline, na over ons gedrag en hebben we respect voor de mening en identiteit van een ander. We dragen zorg voor de mensen en de wereld om ons heen. Door op deze manier met elkaar om te gaan, zorgen we samen voor een veilige sfeer en wederzijds vertrouwen en worden leerlingen sociaal bewust.

Wereldwijs

De leerling van Werenfridus is nieuwsgierig naar de wereld om zich heen, zowel dichtbij als internationaal. Wij maken de leerling bewust van de kansen en de mogelijkheden die er zijn in de wereld. Wij brengen de wereld de school in en we stimuleren de leerling om zich te ontwikkelen tot een kritische wereldburger met een open blik en respect voor de normen en waarden binnen verschillende culturen en religies. Zo dagen wij onze leerlingen uit om niet in hokjes te denken en wereldwijs te worden.

Waarom toetsen we?

Er zijn **zes** redenen geformuleerd door het voltallige personeel waarom we **willen** toetsen.
We toetsen:

1. Om vast te stellen waar de leerling staat.

Bijvoorbeeld...

- Om leerlingen en docenten inzicht te geven in wat de leerling weet, kan en snapt.
- Om leerlingen en docenten inzicht te geven in hoeverre de lesstof is verwerkt.
- Om leerlingen en docenten inzicht te geven in hoeverre de gestelde leerdoelen zijn bereikt.

2. Om te kunnen bepalen wat de volgende stap in het leerproces is.

Bijvoorbeeld...

- Om leerlingen en docenten meetpunten en motivatie voor de volgende stap te geven.
- Om feedback richting die volgende stap te genereren.
- Om feedback voor de docent te genereren: hoe effectief was de instructie/de lesaanpak?

3. Om het leerproces te structureren.

Bijvoorbeeld...

- Om onderwerpen/leerdoelen af te bakenen / af te sluiten.
- Om leerlingen te helpen met het (leren) plannen.

4. Om de leervoortgang te kunnen rapporteren en verantwoorden.

Bijvoorbeeld...

- Om ouders, leerlingen, docenten en MT te kunnen informeren over leervoortgang.
- Om besluiten te verantwoorden.
- Om cijfers voor het SE te genereren.

5. Om het niveau te kunnen bepalen.

Bijvoorbeeld...

- Om de juiste informatie te verzamelen om tot een juist besluit te komen.
- Om leerlingen op het juiste niveau/in het juiste profiel te kunnen plaatsen.
- Om de determinatie goed te kunnen onderbouwen.
- Om besluiten rond overgang/zittenblijven valide en betrouwbaar te kunnen onderbouwen.

6. Om leerlingen te trainen in examinering.

Bijvoorbeeld...

- Om leerlingen te trainen in het maken van toetsen/examens.
- Om leerlingen voor te bereiden op de vervolgstudie.

Onze uitgangspunten

Dit toetsbeleid is erop gericht kaders te bieden voor toetsen op Werenfridus, met als doel om leerlingen en docenten rust en structuur te bieden. De achterliggende gedachte is dat het beleid bijdraagt aan het stimuleren van doorlopend leren en daarmee het verbeteren van de leerresultaten.

- We werken leerdoelgericht*.
- Onze toetsing geeft inzicht in de beheersing van de verschillende leerdoelen. Deze biedt concrete informatie om leerlingen vervolgens op hun eigen niveau te begeleiden en dus te differentiëren*. Achterblijvers kunnen geholpen worden om alsnog de leerdoelen te behalen; voorlopers kunnen verder worden uitgedaagd. Een stap verder kun je gaan met gepersonaliseerd leren*.
- Deze differentiatie (maatwerk) maakt ons onderwijs tevens meer ‘passend-onderwijs-*proof*’.
- We bouwen succeservaringen in voor onze leerlingen: in het leerproces en in de toetsing.
- We helpen onze leerlingen reflecteren op hun eigen ontwikkeling en prestaties, aan de hand van de gestelde leerdoelen.
- Toetsing is breder dan toetsen-voor-een-cijfer. We zien toetsing als het continu meten van waar een leerling staat in het leerproces. Dit kan zowel formeel* als informeel*.
- We zien toetsing als:
  - ijkpunten in het onderwijsproces, om vast te stellen waar de leerling staat in het leerproces;
  - instrumenten om tot een valide en betrouwbare beoordeling te komen van de mate waarin de leerling de leerdoelen beheerst;
  - een middel om inzicht te krijgen in de kennis, vaardigheden en inzichten van de leerling;
  - een manier om docenten, leerlingen, ouders en schoolleiding inzicht te geven in de voortgang van het leerproces;
  - een aanleiding om leerlingen gericht verder te kunnen helpen in hun ontwikkeling.

Uitgangspunten in de praktijk

- We werken in semesters. Elk semester wordt afgesloten met een toetsweek waarin summatieve toetsen kunnen worden afgenomen.
- Elk vak neemt maximaal zes summatieve toetsen per schooljaar af. Dit wordt natuurlijk de helft bij een half-jaars vak.
- Er worden per schooljaar minstens 2 summatieve toetsen per vak gegeven waarvan 1 voor de kerstvakantie (met uitzondering van de halfjaarsvakken die na het roosteromslagpunt starten).
- Uiteraard houden we rekening met de toetsdruk van leerlingen gedurende de lesweken.
- Het is niet toegestaan om meerdere toetsen te combineren tot één summatief cijfer.
- We maken gebruik van Somtoday als cijfersysteem.

Vorbereiding van toetsen

- De vakgroep bepaalt welke leerdoelen getoetst worden en op welke manier dat gebeurt, summatief of formatief.
- De vakgroep stelt gezamenlijk vast wat de geschikte toetsvormen zijn en welke binnen een toetsweek passen, of beter daarbuiten.
Zie ook Bijlage 3: Mogelijke toets- en werkvormen.
- Cumulatief toetsen behoort tot de mogelijkheden. Bij cumulatief toetsen worden (delen van) de leerdoelen van een vorige toets meegenomen in de nieuwe toets. Iedere toets kan dus over nieuwe leerstof gaan, in combinatie met eerder behandelde leerstof.
- Elke vakgroep maakt een toetsplan waarin overzichtelijk wordt gemaakt welke toetsen per leerjaar worden afgenomen en in welke periode dat plaatsvindt. Daarin staat ook de weging per toets. **Voor de herfstvakantie** wordt het toetsplan gedeeld met de leerlingen.
Zie ook Bijlage 2: format toetsplan.
- Alle vakgroepen stellen in het toetsplan vast van welke toetsweken ze gebruik willen maken en geven dit door aan de toetscoördinator.
- Leerlingen krijgen uiterlijk **4 weken** voor aanvang van de toetsweek het rooster.
- Leerlingen horen uiterlijk **2 weken** van tevoren wat de inhoud wordt van een summatieve toets.
- Bij elke toets worden de beoordelingscriteria van tevoren vastgesteld door de docent, waar mogelijk in overleg met de vakgroep.

Uitvoering van de toetsen¹

- We sluiten elk semester af met een **lesvrije** toetsweek. Daarin kunnen summatieve toetsen worden afgenomen.
- **In de toetsweek** zijn er blokken van 50 minuten met een maximum van 150 minuten per dag, exclusief verlenging voor leerlingen met extra faciliteiten. In principe maakt elke leerling van de klas dezelfde toets.
- Voor leerlingen met extra faciliteiten bij afname van de toets **in de les** geldt dat de docent bepaalt hoe dit vorm wordt gegeven. Er valt te denken aan minder opgaven, een andere normering of een kortere toets zodat de toets binnen een lesuur afgenomen kan worden.
- Toetsen duren in principe 50 minuten (exclusief verlenging). Er is mogelijkheid tot een langere toets dan 50 minuten in de toetsweek in overleg met de teamleider.
- Toetsweken beginnen bij voorkeur midden in de week.
- Twee schooldagen voor de start van de toetsweek zijn leerlingen huiswerkvrij.
- Vijf schooldagen voor de start van de toetsweek zijn leerlingen toetsvrij.
- Het maximum aantal summatieve toetsen en/of inlevermomenten buiten de toetsweken wordt gesteld op vijf per week.
- Tijdens de lesperiodes richten we ons op formatief handelen. Deze vormen van meten zijn niet gebonden aan een maximum of periode.
- Formatief handelen kan afsluitend of voorwaardelijk zijn (*Pass or Fail*-toetsen*).
- De summatieve toets kan weging 1 of weging 2 hebben. Hierbij kan bijvoorbeeld onderscheid gemaakt worden tussen praktische opdrachten en schriftelijke toetsen.

---

¹ Uitvoering van de toetsen vormt de basis voor de organisatie van de toetsweek.

TOETSBELEID Werenfridus

PTA en toetsen

- In de bovenbouw geldt ook het maximum van zes summatieve toetsen per schooljaar. De schoolexamens die worden afgenomen tellen mee als één van de zes summatieve toetsen.
- In de voorexamenklassen is er naast de twee toetsweken één georganiseerde periode waarin schriftelijke SE's kunnen worden afgenomen.
- De vakgroepen bepalen met welke weging het cijfer meetelt voor het rapport met een maximale weging van 4.
- Voor toetsen binnen het PTA geldt de inhaal- en herkansingsregeling zoals opgesteld in het examenreglement.

Toetsomstandigheden

De toetsomstandigheden kunnen in positieve of negatieve zin bijdragen aan het resultaat van een summatieve toets. Het kan voorkomen dat toetsen door externe of interne omstandigheden geen goed beeld geven van het niveau van de leerling. Om de kwaliteit van de toets te waarborgen gaan we uit van de volgende punten:

- De docent of surveillant zorgt voor goede toetsomstandigheden.
- Als er door externe omstandigheden (extreem omgevingsgeluid, werkzaamheden, etc) afbreuk wordt gedaan aan de concentratie van leerlingen tijdens het maken van de toets, dient hier rekening mee gehouden te worden in de beoordeling. 'Normale' omgevingsgeluiden die passen bij een school vallen hier niet onder. De docent kan, al dan niet in overleg met leerlingen, de toets ongeldig verklaren.
- Als een leerling zich schuldig heeft gemaakt aan fraude (spieken, antwoorden delen tijdens de toets, vooraf de antwoorden hebben ingezien, etc), dan bepaalt de docent in overleg met de teamleider een passende maatregel. Hierbij valt te denken aan het toekennen van een 1, puntenaftrek of opnieuw laten maken van de toets (met of zonder aftrek van punten).

Inhaalregeling

Soms kan het voorkomen dat een leerling een toets of een deadline heeft gemist. Daarvoor gelden de volgende regels:

- De docent noteert in Somtoday met een sterretje dat het werk niet gemaakt is of besluit dat de toets niet ingehaald hoeft te worden en vult dan een vrijstelling in.
- Inhalen van toetsen moet in overleg met de desbetreffende docent volgens de onderstaande inhaalregeling.
- Leerlingen mogen alleen vooraf uitstel voor een toets krijgen als zij een geldige reden voor dit uitstel hebben. Het uitstel kan alleen bij de teamleider worden aangevraagd en die beoordeelt de aanvraag.
- Geoorloofd verzuim: als een leerling met een geldige reden een toets gemist heeft, moet de leerling binnen twee dagen nadat de leerling weer op school is, contact opnemen met de docent en een voorstel doen om de toets in te halen. Er zijn vaste inhaalmomenten aan het eind van de dag volgens het bekende protocol.
- Ongeoorloofd verzuim: als een leerling met een ongeldige reden een toets gemist heeft, kan de teamleider maatregelen nemen.
- Het staat de docenten vrij om zelf individuele afspraken te maken met de leerlingen over het inhalen.
- Docenten kunnen gebruik maken van de mogelijkheid om toetsen te laten inhalen op de eerstvolgende lesvrije dag na de toetsweek. Dit wordt centraal georganiseerd.
- Er kunnen op de inhaaldag maximaal twee toetsen worden ingehaald. In een gedeeld document vullen de docenten de namen van de leerlingen in.
- De docenten organiseren zelf het inhalen van toetsen voor de leerlingen die meer dan twee toetsen moeten inhalen. Dit kan tijdens de reguliere inhaalmomenten.

TOETSBELEID Werenfridus

Op de lesvrije dag:

Eerste toets: 9.00 - 09.50 uur (50-minutentoets)
9.00 - 10.40 uur (100-minutentoets)

Tweede toets: 11.00 - 11.50 uur (50-minutentoets)
11.00 - 12.40 uur (100-minutentoets)
11.00 - 13.30 uur (150-minutentoets)

Evaluatie van de resultaten

- Na het maken van een formele* toets heeft de leerling recht op feedback. In bijlage 5 wordt uitgebreider ingegaan op het geven van feedback.
- Bij summatieve toetsen is de functie van de feedback de controle van de beoordeling.
- Bij formatief handelen is de functie van de feedback om te komen tot de juiste vervolgstappen.
- De beoordeling van summatieve toetsen staat binnen 10 schooldagen in Somtoday.
- Als een leerling niet alle summatieve toetsen van het desbetreffende leerjaar heeft gemaakt, kan deze leerling niet, zonder meer, worden bevorderd.
- Niet gemaakt werk kan niet worden beoordeeld en kan niet van een cijfer worden voorzien.
- Bij tegenvallende toetsresultaten door de hele klas kan de docent besluiten de toets of een deel van de toets ongeldig te verklaren. Dit kan bijvoorbeeld zijn als het gemiddelde laag uitvalt, er procentueel veel onvoldoendes of als enkele vragen door bijna niemand goed zijn beantwoord.
- Als een leerling een klacht heeft over een bepaalde toets of beoordeling, bespreekt hij dit eerst met de betreffende docent. Als de leerling er niet met de docent uitkomt, kan hij een klacht indienen bij de examencommissie.

TOETSBELEID Werenfridus

Herkansingsregeling

- Bij constatering door de leden van de vakgroep of teamleider dat er in een bepaalde klas een specifieke toets onvoldoende is gemaakt, kan de vakgroep besluiten dat deze toets herkanst wordt. In het overleg tussen de directie en de sectieleider is de keuze voor de herkansing onderwerp van gesprek.
Let op: De herkansing moet, bij voorkeur, per jaarlaag afgenomen worden, dus niet voor een enkele klas of voor een enkele leerling. De organisatie van de afname van de herkansing ligt bij de vakgroep.
- In geval van bijzondere omstandigheden kan een vakdocent, desnoods na overleg met de teamleider, bepalen of een enkele leerling, dan wel de gehele klas, een toets mag herkansen.
- In geval van bijzondere omstandigheden kan een teamleider, desnoods na overleg met de vakdocent, bepalen of een enkele leerling, dan wel de gehele klas, een toets mag herkansen.

Kwaliteitseisen aan toetsen

- De vakgroep is verantwoordelijk voor de kwaliteit van iedere toets.
- Iedere geconstrueerde toets wordt gescreend op kwaliteit en van feedback voorzien door tenminste één andere collega.
- Toetsen hebben een hoge toetskwaliteit*: ze zijn valide, betrouwbaar en bruikbaar.
- Elke toets moet inzichtelijk maken in hoeverre leerlingen de leerdoelen hebben gehaald.
- Deze leerdoelen én de toets- en beoordelingsmethode moeten van tevoren duidelijk zijn voor leerlingen en vakdocenten.
- Minstens één collega per vakgroep heeft voldoende expertise op het gebied van toetskwaliteit om toetsen te kunnen screenen en collega's te kunnen coachen bij het construeren van goede toetsen.
- Na afloop van de toets analyseren docenten de toetsresultaten op basis van de volgende criteria:
  - Is het resultaat opvallend goed of slecht (vergelijk resultaat met andere klassen)
  - Is er een opvallende verdeling van de scores binnen een klas en hoe is deze te verklaren?
  - Welke vragen zijn opvallend goed of slecht gemaakt?
  - Als de beantwoording van bovenstaande vragen de docent aanleiding geeft om de toets, de toetsinstructie en/of de normering bij te stellen, dan doet hij voorstellen aan de sectie.
  - De analyse van de gegeven toets wordt gebruikt ter verbetering van de toets.

Rapportage, bevordering en determinatie

- We streven ernaar om zoveel mogelijk inzicht in de voortgang van het leerproces te krijgen.
- Leerlingen weten hoe het gaat met hun leervorderingen op basis van de behaalde leerdoelen.
- Waar nodig worden behaalde leerdoelniveaus en cijfers voorzien van een toelichting.
- De leervoortgang wordt besproken door middel van leerlingbesprekingen met docenten en driehoeksgesprekken* met leerlingen, ouders en docenten.
- Bevordering geschiedt op basis van de overgangsnormen.
- Advisering geschiedt op basis van formatief handelen, summatieve toetsen en een algemeen beeld. Te denken valt aan werkhouding, vorderingen en gedrag).

Bijlage 1: Afspraken tijdens de toetsweek²

Bepaald op dinsdag 16 mei 2023

Organisatie

- De toetsen in de toetsweek duren 50 minuten, 100 minuten of 150 minuten.
- De leerlingen met het recht op extra faciliteiten krijgen bij een 50 minutentoets 10 minuten extra tijd, bij een 100 minutentoets 20 minuten extra tijd en bij een 150 minutentoets 30 minuten extra tijd. Zij maken de toets af in het lokaal na het einde van de reguliere toetstijd.
- Na 50 minuten (of 100/150 minuten) verlaten de leerlingen het lokaal, zij gaan zo snel als mogelijk naar het plein en verlaten het lokaal in stilte als er nog leerlingen met extra tijd aan het werk zijn.
- Bij een 100 of 150 minutentoets mogen de leerlingen die klaar zijn het lokaal na 50 minuten verlaten. Daarna om de 15 minuten.
- De 100 of 150 minutentoetsen worden waar mogelijk in een aparte gang afgenomen en worden zo mogelijk als laatste toets van de dag ingeroosterd.
- De pauze tussen de toetsen duurt 30 minuten. De extra tijd voor de leerlingen met faciliteiten gaat daar vanaf.
- Bij elke toets wordt door de docent op de toetsomslag aangegeven welke leerlingen in aanmerking komen voor extra faciliteiten.
- De surveillant noteert op de toetsomslag de absenten.

Regels tijdens de toetsweken

- Leerlingen met extra faciliteiten moeten hun kaart op tafel hebben liggen tijdens de toets.
- Telefoons en smartwatches in het telefoonhotel (mogen er alleen uit in pauze en weer terug bij aanvang tweede toets).
- Geen enkele leerling verlaat het lokaal voor de eerste 50 minuten om is, i.v.m. rumoer op gangen, ook al is het hun enige toets. Daarna mogen zij om de 15 minuten vertrekken.
- Leerlingen nemen een (leer)boek mee naar de toets, voor het geval ze klaar zijn voor de eerste 50 minuten.
- Bij vermoeden van fraude tijdens de afname van de toets wordt de leerling daarop aangesproken, de naam genoteerd en hier wordt melding van gemaakt bij de docent. De leerling maakt de toets wel af.
- De toetsen worden minimaal 3 werkdagen voor de afname van de toets in 58 ingeleverd.

---

² Uitvoering van de toetsen op bladzijde 8 vormt de basis voor de organisatie van de toetsweek.

TOETSBELEID Werenfridus

Bijlage 2: Format toetsplan

Bijvoorbeeld: Engels - Havo 3

	Inhoud & soort	Weging	Periode	Opmerkingen
Toets 1	Schriftelijke toets Grammatica + linking phrases	2	Oktober	Let op, de linking phrases worden herhaald!
Toets 2	Schriftelijke toets Schrijven van informele brief	2	December	
Toets 3	Cito lezen	2	Toetsweek 1	Let op, je mag een woordenboek gebruiken.
Toets 4	Kijk en luister	2	Maart	
Toets 5	Schriftelijke toets Schrijven van een essay		Toetsweek 2	
Toets 6	Geen			

TOETSBELEID Werenfridus

Bijlage 3: Mogelijke toets- en werkvormen

- Mondeling vertellen wat je weet
- Digitaal (PPT etc.)
- Proefverslag
- Toepassen van theorie
- Magazine
- Dagboek – alsof je erbij was
- Liedje schrijven
- Gedicht schrijven
- Brochure/folder
- Stappen zetten / over de streep
- Tekening
- Poster/infographic
- Webquest
- Uitleggen
- Verboden woord
- Stripverhaal
- Verslag
- Nulmeting/instaptoets
- Brief
- YouTube filmpje
- Fotoreportage
- Catch the ball – snel antwoorden
- Eigen toets maken
- Open-boek-toets
- Presentatie – PPT – Prezi – Padlet etc.
- Samenvatting maken
- Luistertoets
- SO/repetitie
- App bouwen
- Mindmappen/woordspin: verbanden
- Schriftelijke toets: open vragen/MC
- Kruiswoordpuzzel
- Planmatig werken/SCRUM
- Tijdbalk op behangrol
- Oorzaak – gevolg proces op behangrol
- Inhoudelijke stroomschema maken
- Socrative/Kahoot: quizzen
- Onderzoeksvaardigheden
- Handelingsvaardigheden
- Zelfevaluatie
- Stoplicht ROG (Rood Oranje Geel)
- Meerkeuzevragen – inzicht
- Stellingen
- Bewegende vormen van toetsing
- Elkaar onderling beoordelen
- Procesevaluatie/tussenevaluatie
- Filmpjes/hoorspel/recitatie
- Toneelstuk
- Schaalmodel/maquette maken
- Quiz organiseren
- Strip of cartoon maken
- Stop-motion uitlegfilmpje maken
- Krant of tijdschrift maken
- Websites maken
- Lipdub
- Facebook pagina maken
- Zelf onderzoek opzetten + uitvoeren
- Kaartjes – sorteeropdracht
- Etaleren/vitrinekast inrichten
- Reclame maken
- Marktkraam/winkel inrichten
- Presentatie
- Tekening + uitleg presenteren
- Demonstreren
- Opstel/verhaal schrijven
- Menukaart maken
- Muurkrant
- Taaldorp
- Pecha Kucha
- Debat voorbereiden en uitvoeren
- Dominospel
- Doelstellingen matrix
- Speurtocht maken
- Kahoot
- Voorwerp meenemen en vertellen
- Poppenkast
- Interviews afnemen
- Skype met experts
- Mondelinge toets
- Werkstuk
- Bouwwerk
- Voor elkaar toetsvragen bedenken
- Zelf een toets laten ontwerpen
- Practicum
- Poster Collage
- een leerdoelenkaart*
- rubric*
- Pass or Fail-toets*.

Bijlage 4: Begrippenkader

Differentiëren

Geen leerling is hetzelfde. Elke leerling heeft andere voorkennis, talenten en vaardigheden. Bij differentiëren zijn de leerdoelen voor elke leerling hetzelfde. De ene leerling heeft echter meer of andere instructie en oefeningen nodig dan de andere. Sommige leerlingen doorlopen het leerproces veel sneller of op een hoger niveau dan anderen. Docenten kunnen dan gaan differentiëren.

Langzamere leerlingen krijgen bij differentiëren bijvoorbeeld extra of eenvoudigere instructie, meer oefenopdrachten op een eenvoudiger niveau, en meer begeleiding, één op één of in kleine subgroepen. Snelle leerlingen krijgen een extra uitdaging of verdieping – of een gedeeltelijke vrijstelling van het programma bij goede beheersing van de leerdoelen. En gemiddelde leerlingen draaien gewoon mee met het programma.

Je kunt ook differentiëren op niveau – snellere havoleerlingen bijvoorbeeld vwo-stof aanbieden en wellicht de mogelijkheid geven om jouw vak op een hoger uitstroomniveau te laten afsluiten. Of differentiëren op toetsmoment: de snelleren sluiten het onderwerp daarmee eerder af dan de rest.

Driehoeksgesprek

Tenminste tweemaal per jaar vindt er een driehoeksgesprek plaats. Bij een driehoeksgesprek zijn alle punten van de driehoek, school, leerling en thuisfront, aanwezig. Een driehoeksgesprek is voor alle leerlingen verplicht. Het driehoeksgesprek wordt van tevoren voorbereid, aangezien het de leerling is die het voortouw neemt in het gesprek. In het gesprek wordt benoemd hoe het leerproces is verlopen sinds een vorig gesprek. Doelen die een leerling zichzelf heeft gesteld komen aan bod, evenals de weg die een leerling heeft bewandeld om de doelen te bereiken. In het gesprek komt ook de vraag aan bod, welke stappen een leerling in de volgende periode wil zetten om vooruit te komen. De observaties van ouders en coach in het gesprek worden vastgelegd. Daarnaast maakt de leerling een verslag. De lengte van een driehoeksgesprek is ca. 15 minuten.

Leerdoelgericht werken

Effectief onderwijs begint met het scheppen van heldere verwachtingen. Die geven richting aan het leerproces. Dat begint met het stellen van heldere **leerdoelen** (wat er geleerd moet worden) en **succescriteria** (hoe je weet of die leerdoelen behaald zijn; welke kennis en vaardigheden daarvoor vereist zijn; hoe dat eruit ziet). De **beoordelingscriteria** zijn de aspecten die meegewogen worden bij een taak of opdracht – dus waar de kwaliteit van een taak aan afgemeten wordt.

Leerdoelen kunnen voor korte of langere periodes worden geformuleerd: voor een enkele les, voor een deel van een les of voor een lessenserie. In de **studiewijzer** staat wat leerlingen gaan leren, wat ze daarvoor kunnen doen, hoe ze het kunnen aanpakken, wat ze daarvoor nodig hebben en hoeveel tijd ze daarvoor hebben. Goede leerdoelen maken duidelijk voor de leerlingen wat er van hen wordt verwacht. De lessen bevatten taken en activiteiten waardoor de leerlingen deze leerdoelen kunnen behalen. Docenten moedigen leerlingen aan om de leerdoelen te behalen door feedback op het proces en de voortgang te geven.

TOETSBELEID Werenfridus

Leerdoelen kunnen verschillende aspecten van het leren betreffen, bijvoorbeeld:

A: Kennis

Wat moeten leerlingen **weten**?

1. Talen: basisvocabulary; sterke werkwoorden; uitgangen/vervoegingen
2. Bèta: begrippen; formules; elementen periodieke systeem + afkortingen
3. Zaakvakken: klimaatsysteem van Köppen; mitose en meiose; tijdvakken

B: Basisvaardigheden

Wat moeten ze **kunnen**?

1. Talen: werkwoordspelling NL, juiste vervoeging toepassen
2. Bèta: berekenen, oplossen, grafiek tekenen, titreren
3. Zaakvakken: microscoop gebruiken, bronnen duiden, kaartlezen

C: Complexe vaardigheden/inzicht

Wat moeten ze **snappen**?

1. Talen: presenteren, artikel schrijven, interviewen
2. Bèta: Probleem oplossen, beredeneren, verklaren
3. Zaakvakken: gesteente determineren, oorzaken aanwijzen voor economische groei, kans op oorlog kunnen voorspellen

Leerdoelkaarten

De leerdoelkaarten (te vinden op de SLO) bevatten suggesties voor einddoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, per niveau, vak en leergebied. De kaarten zijn te gebruiken bij het opbouwen van (een stukje) leerlijn. Voor de bovenbouw kun je gebruikmaken van de handreikingen en de syllabi waarin de eindtermen zijn opgenomen.

Formatief

Heldere leerdoelen en succescriteria vormen de basis van formatief handelen. Als de leerdoelen duidelijk zijn, weet de leerling waar hij naartoe moet, kan er worden bepaald waar de leerling nu staat ten opzichte van het leerdoel en kan bedacht worden wat de volgende stap richting het leerdoel is. Als leerdoelen en succescriteria niet helder zijn, kan de docent de leervoortgang ook niet evalueren of beoordelen.

Formatief handelen is dus het continu checken van hoe het leren gaat en het aanpassen van het onderwijs op basis van de opgehaalde informatie. Het doel is: meer, beter en gericht leren door continu feedback op te halen en te verwerken. Dit geldt voor zowel docenten als leerlingen. Formatief handelen richt zich op het leren zelf. Een formatief toetsmoment levert informatie op, geen cijfer.

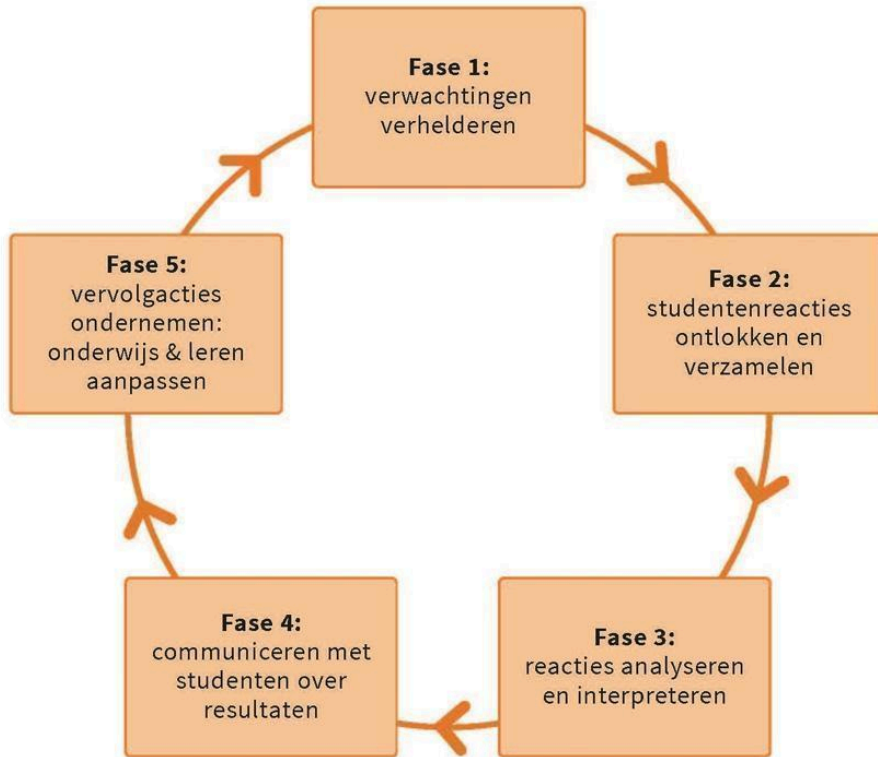
Formatief handelen draait om het volgen en stimuleren van het leerproces van de leerling. Bij formatief handelen draait het om drie vragen die je stelt:

1. Waar ga ik naartoe?
2. Hoe doe ik het tot nu toe?
3. Hoe kom ik verder? Wat is mijn volgende stap?

Allereerst maak je duidelijk wat de leerdoelen zijn. Als dat duidelijk is, stel je vast waar je leerling staat ten opzichte van die leerdoelen. Met die informatie kun je vervolgens bepalen welke **tussenstappen/tussendoelen** nodig zijn om het doel te halen, en welke **vervolgstap** de leerling op dat moment kan maken, door continu te checken: wat weet je nu, wat kun je, wat begrijp je? Beheerst de leerling het tussendoel, dan kan hij naar het volgende 'level'. Zo niet, dan stel je vast wat de leerling moet doen om alsnog door te kunnen naar de volgende stap in het leerproces. Het uitgangspunt is steeds: **elke leerling behaalt alle leerdoelen**, op minimaal voldoende niveau.

TOETSBELEID Werenfridus

Formatief handelen begint bij het formuleren van heldere verwachtingen. Om deze verwachtingen voor iedereen concreet te maken, stel je onderstaande vragen:

Wat gaan we leren?

eerdoelen: Elke leerling weet wat het onderwerp is, en wat hij moet kunnen aan het eind van de opdracht, de les, het leertraject

Waarom leren we dat?

Nut: Elke leerling ziet/begrijpt het nut van het leerdoel van de les

Wat kun en weet je nu al?

oorkennis: Elke leerling heeft een beeld van zijn/haar beheersing van het onderwerp (kennis/vaardigheden/inzicht)

Wat gaan we doen om het te leren?

Opdracht: Elke leerling weet welke taken uitgevoerd moeten worden & hoe

Waarop wordt de taak beoordeeld?

oordelingscriteria: Elke leerling weet waarnaar gekeken wordt/waarop de uitvoering van de taak wordt beoordeeld

Wanneer is het doel bereikt?

taak duidelijk wat het doel is en aan welke voorwaarden de taakuitvoering moet voldoen om goed genoeg te zijn.

Hoe ziet een goed resultaat er uit?

uccescriteria: Elke leerling heeft een juist beeld van hoe een taak voldoende is uitgevoerd en met welke kennis en inzichten het leerdoel is bereikt

L

V

B

M

17

TOETSBELEID Werenfridus

Formeel

Een formele toets is een toets met de uiterlijke kenmerken van een schriftelijke of mondelinge toets voor een cijfer. Denk aan repetities, S.O.'s, mondelinge examens. Een formele toets kan summatief (voor een cijfer) of formatief (om het leerproces te stimuleren) worden gebruikt. Zo is een **nulmeting** een formele toets die aan het begin van een lessenserie/leertraject wordt gegeven aan een groep leerlingen. Met deze toets wordt informatie opgehaald over de basiskennis, vaardigheden inzichten van deze leerlingen m.b.t. het nieuwe onderwerp. De informatie die een nulmeting oplevert, kan gebruikt worden om het onderwijs doelgericht en effectief in te richten (door bijv. differentiëren bij niveauverschillen, juiste afstemming van beginniveau en leerdoelen etc.). Een ander voorbeeld van een formele toets is een **diagnostische toets**. Een diagnostische toets is niet voor een cijfer en telt dus niet mee. Het doel van een diagnostische toets is het opleveren van informatie over de mate waarin de leerdoelen worden beheerst. Een diagnostische toets is op zichzelf niet formatief. Je spreekt van formatief handelen wanneer een diagnostische toets wordt ingezet om erachter te komen in hoeverre de leerdoelen zijn behaald en wanneer de informatie die de toets oplevert wordt besproken met de leerling. Hij wordt dan ingezet om het leerdoel bij te sturen.

Gepersonaliseerd leren

Gepersonaliseerd leren gaat nog een stap verder dan differentiëren. Bij gepersonaliseerd leren worden de leerdoelen namelijk afgestemd op, of zelfs medebepaald door, de leerling. Het idee hierachter is dat leerlingen een stuk gemotiveerder zullen zijn voor het behalen van een leerdoel dat ze zelf hebben bedacht. Leerlingen van één klas of groep kunnen bij een vak dus heel verschillende leerdoelen hebben.

Een ander voorbeeld is een **tussentijdse toets** (ttt). Een ttt is een formele toets die ergens halverwege een lessenserie/leertraject wordt gegeven. Doel van de ttt is niet het produceren van een cijfer of beoordeling, maar het ophalen van informatie over de (ontwikkeling van) kennis, vaardigheden en inzichten van leerlingen. Met de ttt kan worden gecontroleerd of leerlingen goed op weg zijn naar de eindleerdoelen; deze informatie wordt gebruikt om leerlingen zo goed mogelijk bij te sturen richting het behalen van de gestelde leerdoelen. Ook kan de ttt leerlingen een beeld geven van hoe de summatieve toets aan het eind van het leertraject eruit ziet (opdrachten, vraagstelling, organisatie).

Informeel

Bij informeel meten wordt een werkvorm ingezet om erachter te komen hoe ver een leerling is ten opzichte van de leerdoelen. De leerling laat middels de werkvorm zien wat hij weet, kan of begrijpt. Daar kan de leerling feedback op krijgen van medeleerlingen en/of de docent; deze informatie kan worden verwerkt om tot verder leren te komen.

Pass-or-fail toets

Een Pass-or-fail-toets (of een Go or no go-toets) is een toets of opdracht waarbij een leerling een van tevoren gesteld eindniveau *moet* behalen. Wordt dit niveau niet behaald, dan zal de leerling de toets of opdracht moeten herkansen of inhalen, tot het gestelde niveau is bereikt. Zulke toetsen kun je gebruiken voor essentiële kennis en vaardigheden; leerlingen moeten deze aspecten goed beheersen, anders komen ze onherroepelijk in de problemen. Bij beheersingsleren focus je niet op het behandelen van de leerstof, maar op de beheersing van de leerdoelen. Je gaat dus door met instructie, feedback en oefening, totdat de leerstof beheerst wordt.

Beheersingsleren kan ook worden ingezet bij examen- en vaardigheidstraining. Als leerlingen een van tevoren vastgesteld minimumniveau hebben bereikt voor een afgesproken aantal taken of toetsen, dan hebben ze daarmee het onderdeel afgerond.

TOETSBELEID Werenfridus

Rubric

Een rubric is een verzameling van succescriteria in een tabel. Horizontaal (in de rijen) staan de beoordelingscriteria onder elkaar; verticaal (in de kolommen) staan de succescriteria beschreven, voor elk beheersingsniveau.

Summatief

Summatief toetsen is toetsen voor een cijfer. Een summatieve toets is een beoordeling aan het eind van een leertraject/lessenserie. Deze beoordeling heeft consequenties voor rapport/bevordering/diploma. Het verbindt een cijfer aan het beheersingsniveau van een bepaalde vaardigheid of onderwerp. Het doel van een summatieve toets is het afsluiten van een leertraject en het genereren van een cijfer/resultaat. Het leereffect van een summatieve toets is zeer beperkt: het doel was immers het eindresultaat, niet het leerproces zelf.

Toetsbeleid

Toetsbeleid gaat over de visie op toetsing van een school, de relatie tussen toetsing en het onderwijs zelf, en de afspraken die er op school gemaakt zijn over toetsing. In het toetsbeleidsplan worden missie en visie van de school verbonden met de toetsdoelen. Deze worden uitgewerkt in afspraken over de hoofdlijnen van het toetsbeleid, afspraken over de toetsorganisatie, en afspraken over borging en verantwoording.

Toetskwaliteit: Valide, Betrouwbaar, Bruikbaar

Een goede toets is valide, betrouwbaar en bruikbaar. Een toets die meet wat hij moet meten, is valide. De **validiteit** van een toets hangt af van twee zaken: begripsvaliditeit (gaat de toets alleen over de leerstof?) en relevantie (komen de verschillende onderwerpen in een goede verhouding terug in de toetsvragen?).

De **betrouwbaarheid** van een toets gaat over hoe consistent deze is: levert de toets telkens dezelfde resultaten op? Dit hangt samen met bijvoorbeeld de lengte van de toets (is de toets lang genoeg om conclusies aan te verbinden over het beheersingsniveau van de leerling?) en specificiteit (zijn de vragen zo specifiek gesteld dat ze alleen met de geleerde kennis/vaardigheden beantwoord kunnen worden?).

Tegelijkertijd moet de toets **bruikbaar** blijven voor leerling en docent – dus praktisch uitvoerbaar en transparant. Dat betekent dat de toets ook niet té betrouwbaar moet zijn (dan wordt de toets te lang en te complex).

Bijlage 5: Feedback

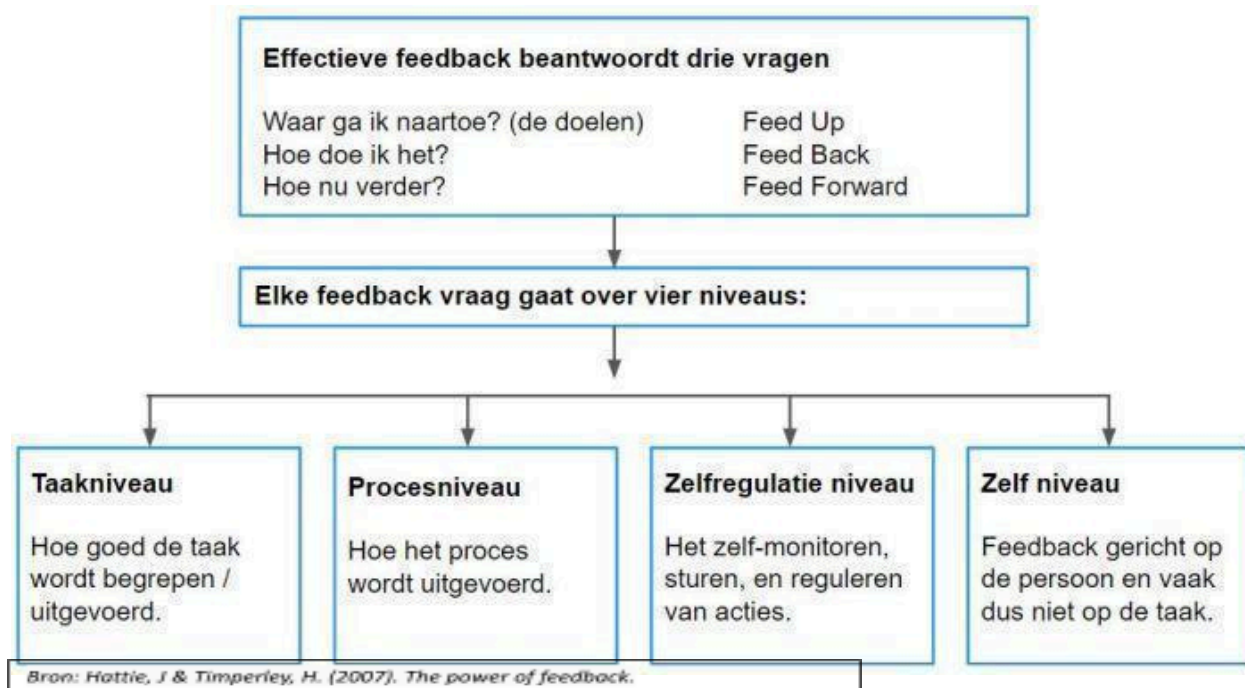
Er is veel gepubliceerd over de invloed van feedback op leren en ontwikkelen in het onderwijs. Hattie en Timperley hebben een feedbackmodel ontwikkeld (in 2007) waarmee ze aantonen waarom sommige vormen van feedback het leren in het onderwijs effectief bevorderen en andere juist niet. Naast het model, benadrukken Hattie en Timperley het belang van het organiseren van een veilig leerklimaat (tijd en aandacht voor feedback, verplaatsen van leraar in belevingswereld en leerling wordt betrokken bij het stellen van doelen). In de Canon van het Leren (Ruijters & Simons, 2020) is er een hoofdstuk besteed aan dit model. Dit is een samenvatting.

Feedback geven is het meest effectief als de informatie gericht is op een taak en *hoe* je deze taak effectiever kunt invullen. Effectieve feedbacktips zijn gerelateerd aan het gestelde doel. Doelen kennen twee belangrijke dimensies: uitdaging en betrokkenheid.

De opzet van het model is gericht op het verkleinen van de discrepantie tussen wat een leerling begrijpt en wat hij zou moeten begrijpen. Dit kan een leraar doen door een uitdagend doel te stellen, de betrokkenheid van de leerling te vergroten en door een zinvolle leeromgeving te creëren. Het model stelt dat feedback effectief is, als het *gezamenlijk* antwoord geeft op *alle* drie de vragen:

1. **Waar ga ik naartoe?**
2. **Hoe doe ik het tot nu toe?**
3. **Hoe kom ik verder? Wat is mijn volgende stap?**

In de praktijk blijkt dat we het vaakst feedback geven op het aspect van self-level. Dat blijkt echter het minste effect te hebben, het geeft nauwelijks antwoord op de drie vragen. Het niet-prijzen van leerlingen blijkt een groter effect te hebben dan prijzen. Qua timing kan feedback op de taak het beste direct worden gedaan en kan feedback op het proces soms beter worden uitgesteld.

TOETSBELEID Werenfridus

Het effect van de antwoorden op bovenstaande vragen hangt af van op welk aspect feedback gegeven wordt. We onderscheiden de volgende vier aspecten:

- taakaspecten (effectief om effectieve strategieën te ontwikkelen);
- procesaspecten (effectief om het doel te verschuiven naar een uitdagender doel);
- zelfregulerende aspecten (effectief als de leerling ervan overtuigd is dat meer betrokkenheid en inspanning leidt tot betere resultaten);
- persoonlijke aspecten.

Kanttekeningen bij het model zijn: krijgt een leerling met dit model inzicht in zijn eigen talent of zijn daar nog aanvullende vragen voor nodig? Verder mist dit model aandacht voor het feit dat leerlingen niet allemaal even goed open staan voor het krijgen van feedback. Tot slot lijkt dit model te zijn ontwikkeld voor de perfecte wereld. Er is niet altijd tijd en soms is de urgentie zo hoog dat er direct feedback gegeven moet worden.